

Ortaokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Hobi Bahçeleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi

Hasan BAKIRCI¹, Hüseyin ARTUN², Aslı Nur DENİZ³

¹Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van-Türkiye, hasanbakirci09@gmail.com

²Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van-Türkiye, huseyinartun@gmail.com

³Fen Bilimleri öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Van-Türkiye, aslınurdeniz@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin Fen Bilimleri dersi kapsamında öğretmen rehberliğinde hobi bahçesi oluşturmalarını sağlamak ve yapılan bu etkinlik hakkında öğrencilerin görüşlerini belirlemektir. Çalışmanın katılımcılarını, 2016-2017 bahar yarıyılında Van il merkezinde bir ortaokulda ortaokul altıncı sınıfta öğrenim gören 12 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Çalışmaya katılan katılımcılar üçerli grup olacak şekilde dört grup oluşturulmuştur. Her grup, öğretmen rehberliğinde kendi hobi bahçesini oluşturmuşlar. Öğrenciler, hobi bahçelerine farklı sebzeler ekmişlerdir. Öğrenciler, hobi bahçelerinde yaklaşık dört ay sonra ürün almışlardır. Uygulama sonunda öğrenciler ile yarı yapılandırılmış mülakat ile hobi bahçeleri hakkında görüşleri alınmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde, içerik ve betimsel analiz kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda öğrenciler, hobi bahçesi oluşturmanın zevkli ve eğlenceli olduğunu ve bu faaliyetin kendileri üzerinde birçok faydasının olduğunu belirtmişlerdir. Bu faydalardan bazıları, hobi bahçesi sayesinde derste öğrendikleri bilgileri günlük hayatla ilişkilendirme yapma ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlama şeklindedir. Son olarak katılımcılar, hobi bahçelerinin çevre bilinçlerini artırdığını ve Fen Bilimleri dersini daha çok sevmelerine katkı sağladığını dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimler dersi, hobi bahçesi, altıncı sınıf öğrencileri, ders dışı etkinlik.

Exploring the Views of the Sixth Grade Students on Hobby Gardens

ABSTRACT

The aim of this study is to create a hobby garden for sixth grade children with the guidance of teachers within the scope of the natural sciences course. The purpose of this extracurricular practice is to reveal the reflections of the students. The participants of this research are 12 students studying in Van during the spring term of 2016-2017 academic year. The study employs a qualitative design and case study. The participants were grouped into four. Each group had three students and created a hobby garden. They planted and farmed different vegetables and harvested their first products 4 months later. The students were interviewed at the end of the study. The interviews were transcribed, and descriptive analysis was used to analyse the data. Findings revealed that students found the hobby gardens fun and enjoyable and they benefited from this exercise. Some of these benefits are learning by doing and being able to practice the knowledge in their daily lives through the hobby garden. Finally, participants expressed that hobby gardens increase their environmental consciousness and increased their interest in science classes.

Keywords: Science course, hobby garden, sixth grade students, extracurricular activity

GİRİŞ

Son dönemlerde öğretim programları, özellikle günlük hayattaki sorunlar ve ders dışı etkinlikler üzerine odaklandığı söylenebilir. Ders dışı etkinlikler, hem öğrencilerin kendi aralarındaki iletişim ve etkileşimi geliştirmesine katkı sağlarken, hem de öğrencinin sınıf içi teorik bilgilerinin günlük hayata transfer etmesine katkı sağlamaktadır (Altın ve Demirtaş, 2009; Braund & Reiss, 2006). Ortaokul dönemi öğrencilerinin merak düzeyinin en yüksek olduğu bir dönem olduğu için, öğrencileri ders dışı öğrenme ortamlarına yönlendirmek gerekmektedir. Çünkü bu öğrenme ortamları öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişimlerine olumlu katkı sunmaktadır (Anderson, Lukas & Ginns, 2003; Balkan-Kıyıcı ve Atabek-Yiğit, 2010; Griffin, 2004). Bu öğrenme ortamları öğrencilerin sınıf içi öğrenme durumunu anlamlı hale getirmenin yanında sosyal ve bireysel gelişimlerinde de önemli rol oynamaktadır (Altın ve Demirtaş, 2009; Chin, 2004).

Ders dışı öğrenme ortamları, öğrencilere birtakım davranışları kazandırmak için tasarlanmış aktiviteler olarak görülebilir. Müzeler, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, akvaryumlar, bilim-sanat merkezleri, milli parklar ve sanayi kuruluşları ve okul bahçesi programları çok sık olarak ders dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmaktadır (Davidson, Passmore & Anderson, 2010; Şimşek, 2011). Bu öğrenme ortamlarında son dönemlerde yürütülen çalışmalardan birisinin de “Okul Bahçesi Programları (OBP)” olduğu söylenebilir (Blair, 2009). OBP, “*Kökeni bahçe temelli öğrenmeye dayanan, öğrencilerin kendilerinin tasarlayarak oluşturduğu, okul sahası içerisinde yer alan ve üzerinde çeşitli ürünlerin yetiştirildiği planlı ve programlı bahçe tarımı faaliyetleri*” (Miller, 2005 s.49) olarak tanımlanmaktadır. Birçok araştırmada OBP’nin; akıl, sosyal, fiziksel ve ruh sağlığı üzerinde oldukça önemli bir röle sahip olduğu bulunmuştur (Blair, 2009; Braun, Buyer & Randler, 2010; Bulut ve Göktuğ, 2006; Dymont & Bell, 2008; Robinson & Zajicek, 2005). Ayrıca okul bahçe uygulamaları, eğitim, sosyoloji, tıp ve psikoloji gibi birçok farklı disiplin için bir uygulama alanı haline geldiği söylenebilir.

Öğrencilerin yakın çevresinde oluşturulmuş okul bahçelerinin, daha yaratıcı oyunlara imkân verdiği ve güvenli olduğu (Cheskey, 1994; Malone & Tranter, 2003); sosyal ilişkilerini geliştirdiğini (Dymont & Bell, 2008; Robinson & Zajicek, 2005); bireysel becerilere katkı sağladığı (Bartosh, Tudor, Ferguson & Taylor, 2006; Byrd, Haque, Tai, McLellan & Knight, 2007); akademik performansı artırdığı (Ernst & Monroe, 2004; Sparrow, 2008) ve hem öğretmenlere hem de öğrencilere zengin öğrenme ortamı sağlayarak motivasyonlarını artırdığı (Dymont, 2005) gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu konuda yapılan araştırma sonuçları, öğrencilerin zamanlarının büyük çoğunluğunu elektronik aletlerle ve kapalı ortamlarda geçirdiği ortaya koymaktadır. Bu durum, öğrencilerde obezite, depresyon, kaygı bozuklukları, uyum sorunları, şiddet eğilimleri ve disiplin problemleri gibi fiziksel ve psikolojik rahatsızlığa neden olmaktadır (Louv, 2008; Taylor, Kuo & Sullivan, 2001). Ayrıca başka bir çalışmada, çocukların doğayı tam olarak anlamlandırabilmeleri için yeterince araştırma ve inceleme yapmadıkları görülmüştür. Bu durum, öğrencilerin gelişimlerini olumsuz yönde etkilemiştir (Dymont & Bell, 2008). Böylece çocuklara doğa ile iletişim kurma fırsatının verilmesi ve doğal ortamlarda bulunan cansız ve canlı bütün varlıklar ile hayat deneyimlerini paylaşmaları gerekmektedir. Wells (2000) yapmış olduğu çalışmasında, OBP aracılığıyla doğa ile etkileşime geçen çocukların birçok fiziksel ve psikolojik rahatsızlığa maruz kalmadıklarını

saptanmıştır. Başka bir çalışmada Louv (2008), teknolojinin hızla gelişmesi ile birlikte çocukların bu teknolojik ürünlerle daha çok zaman geçirmek için evlerine kapandıkları ve bunun sonucu olarak doğal çevreden uzaklaştıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan anlaşılacağı üzere öğrencilerin doğal ortamda uzaklaşmaları nedeniyle çocukların psikolojik sorunlara ve duygusal çöküntülere maruz kalmışlardır. Günümüzde öğrenciler çevresinde olup bitenlerden habersiz ve doğal çevre ile iletişim kurmadan yaşamlarını sürdürmektedir. Bu durum çocuklarda fiziksel aktivitelerinin azalmasına ve duygusal çöküntülere neden olmaktadır. Böylece çocuklar obezite problemi ile baş başa kaldıkları görülmüştür (Dyment & Bell, 2008; Hazzard, Moreno, Beall & Zidenberg-Cherr, 2011).

Ders dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı (Ernst & Monroe, 2004), öğrencilere farklı öğrenme stillerinde öğrenmelerine imkân sunduğu ve her öğrencinin kendi hızında öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu öğrenme ortamları sayesinde öğrenciler, diğerleriyle birlikte olma, iş birliği içinde çalışma, sorumluluğu paylaşma ve sınıfın bir üyesi olarak önemli olduğunu hissetme gibi birtakım kazanımlara ulaşmaktadırlar (Özyürek, 2001). Diğer taraftan ders dışı etkinlik çalışmalarının hem devlet okullarında hem de özel okullarda yeterli düzeyde ve nitelikte yapılmadığını belirtilmektedir (Duruhan ve Demir, 2005; Ürey, 2018). Bu gibi sonuçlardan sonra Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında öğrenciler sadece okulda ders saatleri içerisinde değil, okul dışı etkinliklerde de aktif olarak görev alıp kendi deneyimleri doğrultusunda yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri vurgulanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Dolayısıyla bu çalışmada ders dışı etkinlik olarak yapılması amaçlanan hobi bahçelerinin öğrenciler tarafında oluşturulması, bu bahçelerde aktif görev alıp hem ders başarılarına hem de çevre bilinçlerini arttırmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi kapsamında hobi bahçesi oluşturmalarını sağlamak ve yapılan bu ders dışı etkinliğin öğrencilerin üzerindeki yansımalarını kendi görüşleri doğrultusunda ortaya çıkarmaktır.

YÖNTEM

a) Araştırmanın Deseni

Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin hobi bahçelerine yönelik görüşlerinin belirlendiği bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni esas alınarak tasarlanmıştır. Durum çalışmaları bir olayın, kurumun, programın veya ortamın derinlemesine detaylı çalışılmasını içermektedir (Marshall & Rossman, 2006; Merriam, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada incelenen durum, ortaokul öğrencilerinin hobi bahçelerine yönelik görüşleridir.).

b) Katılımcılar

Çalışma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Van'da bulunan bir ortaokulda altıncı sınıfta öğrenim gören 12 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerin, 7'si erkek ve 5'i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemeden faydalanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Katılımcıların belirlenmesinde, gönüllülük ilkesi, sınıf öğretmeni ve o şubede ders giren öğretmenlerin görüşleri etkili olmuştur. Araştırmanın etiği gereği katılımcılar K1, K2, K3,.....K12 şeklinde kodlanmıştır.

c) Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Başlangıçta mülakat formunda dokuz soru yer almıştır. Mülakat formunda yer alan sorular, üç öğretim üyesinin görüşü alındıktan sonra soru sayısı altıya indirilmiştir. Bazı soruların öğrencilerin seviyesine uygun olmaması, anlaşılır ve açık olmadığından dolayı mülakat formunda çıkarılmıştır. Mülakat formunda yer alan sorular 25 kişilik bir sınıfta araştırmacı tarafında sesli okunarak altıncı sınıf öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Mülakat, öğrencilerin uygun olduğu zamanda okulda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, çalışmaya katılan öğrencilerden izin alarak, görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına almıştır. Her bir öğrenci ile görüşme yaklaşık olarak 30-35 dakika sürmüştür. Mülakatlardan elde edilen veriler metne dönüştürülmüştür. Son olarak mülakatta elde edilen veriler öğrencilere verilerek, elde edilen verilerin doğruluğu hakkında bilgi alınmıştır. Böylece, mülakatta elde edilen verilerin güvenilirliği sağlanmıştır. Mülakat formunda yer alan sorular aşağıda verilmiştir.

- Hobi bahçesi denilince aklınıza ne gelmektedir?
- Fen Bilimleri dersi kapsamında hobi bahçesi oluşturmanın ne gibi faydaları olduğunu düşünüyorsunuz?
- Fen Bilimleri dersi kapsamında oluşturulan hobi bahçelerinin derse olan ilginizi ve başarılarınızı nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?
- Fen Bilimleri dersi kapsamında oluşturulan hobi bahçelerinin çevreye karşı bakış açınızı etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Okulda hobi bahçesi oluşturmak için gerekli olan koşullar sizce ne olmalıdır?

d) Araştırma Süreci

Araştırma fen bilimleri öğretmeni rehberliğinde 12 ortaokul altıncı sınıf öğrenci ile yürütülmüştür. Hobi bahçeleri, Van merkezdeki okulun bahçesinde oluşturulmuş ve toplam 18 hafta sürmüştür. Çalışma 2016-2017 eğitim öğretim döneminde fen bilimleri dersi kapsamında gerçekleşmiş olup yapılan uygulama Tablo 1’de detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Sürecine Yönelik Açıklamalar

Haftalar	Yapılan İşlemler
1. Hafta	Öğretmenin sınıfta hobi bahçesi oluşturmak için öğrencilerin düşüncelerini aldı ve bu konuda öğrencilerin araştırma yapmalarını istendi.
2. Hafta	Öğrenciler, hobi bahçesi ile ilgili yaptıkları araştırmaları sınıf ile paylaşır. Öğretmen hobi bahçesinde oluşturmada görev almak isteyen öğrenciler belirler. Bu belirlenen öğrencilerin 3’li grup olmaları istenir. Toplam dört grup belirlendi. Gerekli izin okul idaresinde alındı.
3. Hafta	Okul bahçesinde her grup için hobi bahçesi alanı belirlendi. Gruplar, hobi bahçelerini ekime hazır hale getirdiler.
4. Hafta	Gruplar, hobi bahçelerine gerekli olan sebze ve meyveleri diktiler.
5.-17 Hafta	Her grup günlük düzenli bir şekilde öğretmen rehberliğinde hobi bahçesini kontrol ederek sulama ve bakım işini yaptılar.
18. Hafta	Gruplar hobi bahçesinde yetiştirdikleri ürünleri arkadaşları ile paylaştı. Öğrenciler ile görüşme yapılarak çalışma sonlandırıldı.

e) Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış mülakat formunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde, betimsel ve içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizinde amaç, ham verileri okuyucuların anlayabilecek şekilde tema ve kodlar şeklinde sunmaktır. İçerik analizine tabi tutulan veriler benzeyen noktalar belirli temalar altında kodlar şeklinde sınıflandırılarak açıklanması, tema ve kodlar arasındaki bağlantıların tanımlanarak değerlendirilmesi hedeflenir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada, öğrenci cevapları farklı üç araştırmacı

tarafından farklı zamanlarda kategoriler ve bu kategoriler altında yer alan kodlar belirlenmiştir. Daha sonra üç araştırmacı bir araya gelerek yapmış oldukları analiz değerlendirilmiş, görüş birliğine varılmayan noktalar tartışılarak uzlaşma sağlanmıştır. Farklı araştırmacıların kodların tutarlılığını belirlemek amacıyla görüş ayrılığı ve görüş birliği noktalarında Miles ve Huberman (1994)'in belirttiği formülle hesaplamalar yapılmıştır. Böylece araştırmanın amacına bağlı kalınarak uygun olmayan tema ve kodlamalar yeniden düzenlenmiş ya da çıkartılmıştır.

BULGULAR

Altıncı sınıf öğrencilerinin hobi bahçelerini oluşturup ürün aldıktan sonra bu bahçeler hakkındaki görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Altıncı sınıf Öğrencilerinin Hobi Bahçesi Hakkındaki Görüşleri

Tema	Kodlar	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆	K ₇	K ₈	K ₉	K ₁₀	K ₁₁	K ₁₂
Hobi Bahçesi	Belirli bir alanda sebze ve meyve yetiştirme	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Organik ürünlerin yetiştirildiği alan	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-
	Derste öğrendiklerimizi uygulama alanı	+	-	+	+	-	+	+	+	+	-	+	+
	Meyve ve sebze fidanı dikme	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+
	Doğa ile baş başa kalınan yer	-	-	+	+	+	-	+	+	-	+	-	-
	Hobi Bahçesinin Faydaları	Doğal ortamda keyifli zaman geçirmeyi sağlama	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bireylerin sosyalleşmesini sağlama		+	+	+	-	+	+	+	-	+	+	-	-
Çevreye karşı duyarlılığı artırma		+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	-	+
Bitkileri daha çok sevme		+	-	+	+	-	-	+	+	+	-	+	+
Stres atmamızı ve dinlenmemizi sağlama		-	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+
Birlikte çalışma alışkanlığı kazanma		+	+	+	-	-	+	-	+	-	+	+	-
Başarıyı Artırma		Fen bilimleri dersini daha çok sevme	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Bilgileri günlük hayatla ilişkilendirme	+	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	-
	Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlama	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+
	Derse karşı ilgi ve motivasyonu artırma	+	-	+	-	+	+	+	+	+	-	+	+
	Araştırma alışkanlığı kazanma	+	+	+	-	+	-	-	-	+	+	+	-
	Konuyu pekiştirmemize yardımcı olma	-	-	+	+	-	+	-	+	+	-	-	+
	Çevre Duyarlılığı	Çevreye karşı duyarlılığı artırma	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Çevreye karşı olumlu tutum geliştirme		+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+
Dayanışma ve yardımlaşmayı öğrenme		-	+	+	+	-	+	+	+	-	-	+	+
Çevreye verilen önemi artırma		+	+	-	+	+	-	+	+	+	+	-	+
Çevreyi daha temiz tutmayı sağlama		-	+	+	+	-	+	+	-	+	-	+	+

Minimum Koşullar	Fidan dikme isteğini artırma	+	+	+	+	-	-	+	-	-	+	+	-
	Belirli bir alanın olması	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Okul yönetiminin izin vermesi	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	-	+
	Öğretmenlerin hobi bahçesi ile ilgili olumlu tutumu	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+
	Öğrencilerin hobi bahçesi oluşturma isteğinin olması	+	-	+	+	+	-	+	+	-	+	+	-
	Ilıman bir iklim olmalı	+	+	-	+	-	+	+	-	+	+	-	+
	Güneş ışığının olması	-	+	+	-	+	-	-	+	+	+	+	-
	Suya ihtiyacın olması	-	-	+	+	-	+	+	-	-	+	+	-
	Don olayının olmaması	+	+	-	-	+	-	-	+	+	-	+	-

Katılımcılara “Hobi bahçesi denilince aklınıza ne gelmektedir? Sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya ilişkin cevapları “*Hobi Bahçesi*” teması altında toplanmıştır. Bu tema altında; belirli alanda sebze ve meyve yetiştirme, organik ürünlerin yetiştirildiği alan, derste öğrendiklerimizi uygulama ve doğa ile baş başa kalınan yer kodların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu soruya K₁ rumuzlu öğrenci; “*Bahçemizin belirli bir yerinde mevsimine göre sebze ve meyve yetiştirilen alan olarak tanımlayabilirim.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Bu konuda K₄ rumuzlu öğrenci ise, “*Kendi sebze ve meyvemizi yetiştirdiğimiz organik bahçe olarak söyleyebilirim*” şeklinde görüş beyan etmiştir.

Katılımcıların “Fen bilimleri dersi kapsamında hobi bahçesi oluşturmanın ne gibi faydaları vardır? Sorusuna verilen cevaplar “*Hobi Bahçesinin Faydaları*” teması altında toplanmıştır. Bu tema altında; doğal ortamda keyifli zaman geçirmeyi sağlaması, bireylerin sosyalleşmesini sağlaması, çevreye karşı duyarlılığı artırma ve stres atma ve dinlenmeyi sağlama kodların vurgulandığı görülmektedir. K₅ rumuzlu öğrenci, “*Fen bilimleri dersinde gerçekleştirdiğimiz hobi bahçesi etkinliği arkadaşlarımızı daha iyi tanımamızı ve sosyalleşmemizi sağladı.*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Mülakatın ikinci sorusuna K₇ rumuzlu katılımcı ise “*Sınıfkapalı bir ortam ve sürekli ders yaptığımız için çok yoruluyoruz. Hobi bahçeleri tamamen doğal bir ortam ve dinlendiğimiz ve keyifli zaman geçirdiğimiz yerlerdir.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların “Fen bilimleri dersi kapsamında oluşturulan hobi bahçelerinin derse olan ilginizi ve başarınızı nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar “*Başarıyı Artırma*” teması altında toplanmıştır. Öğrenciler; fen bilimler dersini daha çok sevmeye, öğrendiğimiz bilgileri günlük hayatla ilişkilendirmemizi sağlama, yaparak yaşayarak öğrenmemizi sağlama ve derse karşı ilginizi artırma şeklinde cevaplar vermişlerdir. Görüşme yapılan K₈ bu konuda görüşünü “*Hobi bahçeleri benim için zor olan fen dersine daha çok sevmemi ve eğlenceli bir ders olduğunu gösterdi. Bunun yanında derse daha çok odaklanmamı ve çalışmamı sağladı. Böylece geçen döneme göre fen dersi notumu yükseltmiş oldum.*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Bu konuda K₉ rumuzlu öğrenci ise, “*Hobi bahçesi oluşturmanın eğlenceli olması ve ürün elde etmek beni mutlu etti ve daha çok araştırma yapmamı ve bu araştırma sonucunda birçok fen konusunu öğrendiğimi anladım.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcıların “Fen bilimleri dersi kapsamında oluşturulan hobi bahçelerinin çevreye karşı bakış açınızı etkilediğini düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar ise “*Çevre Duyarlılığı*” teması altında toplanmıştır. Katılımcılar; çevreye karşı duyarlılığı artırma, dayanışma ve yardımlaşmayı öğrenme, çevreye verilen önemin artması, çevreyi daha temiz tutmayı sağlama ve fidan dikme isteğini artırma kodları görüş beyan ettikleri görülmektedir. Mülakat yapılan K₃ rumuzlu öğrenci “*Hobi bahçesi sayesinde çevreye verdiğimiz önem arttı*

ve çevreyi daha temiz tutma konusunda bilinçlendim.” şeklinde görüşünü dile getirmiştir. K₆ rumuzlu öğrenci ise, “*Hobi bahçesi sayesinde çevremdeki bitkilerin canlı olduğunu, arkadaşlarımla ve ailemle beraber, dayanışma ve yardımlaşmayla öğrendim. Bu durum benim çevreye karşı duyarlılığı artırdı.*” şeklinde görüş beyan etmiştir.

Katılımcıların ‘Okulda hobi bahçesi oluşturmak için gerekli olan koşullar sizce ne olmalıdır?’ sorusuna verilen öğrenci cevapları “*Minimum Koşullar*” teması altında toplanmıştır. Katılımcılar bu soruya ilişkin cevaplarının; belirli bir alanın olması, okul yönetiminin izin vermesi, öğretmenlerin hobi bahçesi ile ilgili olumlu tutumu, öğrencilerin hobi bahçesi oluşturma isteği ve ılıman bir iklim olması şeklinde olduğu görülmektedir. Bu konuda K₂ rumuzlu öğrenci görüşünü “*Öncelikle okulun çevresinde belirli bir alan tespit edildikten sonra okul idaresinde gerekli izinler alınmalıdır. İklim ilkbahar olmalı, çünkü ilkbaharda hem güneş olur hem de yağmur olur. Bitki ve ağaçlar daha güzel büyüyebilir.*” şeklinde açıklamıştır. Bu konuda başka bir katılımcı olan K₅; “*Bizler hobi bahçesini oluştururken fen bilimler öğretmenin rehberliğinde ve gönüllü arkadaşlar ile oluşturduk. Güzel bir bahçe yaptık. Buradan anlaşılacağı üzere öğretmenin bu konuda öncülük etmesi ve öğrencilerin bu konuda istekli olması önemlidir.*” şeklinde görüş beyan etmiştir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışmada, ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin hobi bahçesi hakkında görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular alan yazın ışığında tartışılmıştır.

Ortaokul altıncı sınıf öğrenciler; hobi bahçesinin ne olduğunu ve hobi bahçesi oluşturabilmenin için gerekli koşulları öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum, öğretmen rehberliğinde ortaokul öğrencilerin hobi bahçesi yapabileceklerini ortaya koymuştur. Bu durum, öğrenme ortamının farklılaşması ile birlikte öğrencilerin yeni bir uygulama alanı ile ilk defa karşılaştıkları için heyecanlanmış olmalarından ve bu yeni öğrenme ortamı onları öğrenmeye istekli hale getirmesinde kaynaklandığına inanılmaktadır. Öğrenciler ile yapılan görüşmelerde evlerinin bahçesinde birçok sebze ve meyve yetiştirilen bir alanın olmasına rağmen, bahçede yetiştirilen meyve ve sebze yetiştirilmesinde görev almadıklarını ve ilgilenmediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler hobi bahçesi uygulamasından sonra, evlerindeki bahçelerinde meyve ve sebze yetiştirilmesinde ailelerine yardım ettikleri ve bahçeye bakış açılarının tamamen değiştiğini dile getirmişlerdir. Okul dışı etkinlikler ile ilgili yapılan birçok çalışmada öğrencilerin görüşlerini destekleyen sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir. Braund & Reiss (2006), okul dışı etkinliklerde aktif görev alan öğrencilerin yeni bir öğrenme alanı ile karşılaştığı için heyecanlandığı ve öğrenmeye karşı daha istekli olduğunu bulmuşlardır. Benzer şekilde hobi bahçesi uygulamasına katılan öğrencilerin daha sonraki dönemlerde uygun yerlerde kendi hobi bahçelerini oluşturdukları ve bu bahçelere karşı öğrencilerin olumlu tutum geliştirdikleri saptanmıştır (Blair, 2009; Hazzard ve ark., 2011).

Ortaokul altıncı sınıf öğrencileri, hobi bahçelerinin birçok faydası olduğunu belirtmişlerdir. Bu faydaların, doğal ortamda keyifli zaman geçirme ve sosyalleşme, çevreye karşı duyarlılığı artırması, birlikte çalışma alışkanlığı kazandırması, stres atma ve ders yorgunluğunu gidermesi olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşlerinden, hobi bahçelerinin öğrencilerin duyuşsal, zihinsel ve psikomotor becerileri üzerinde olumlu katkılarının olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu konuda alan yazın incelendiğinde okul bahçelerinin öğrencilerin, ruhsal, fiziksel, mental ve sosyal gelişimleri üzerinde birçok olumlu etkilerinin olduğu ortaya konulmuştur. Öğrencilerin hobi bahçeleri ile çevresel

farkındalık düzeylerinin artırarak çevreye bakış açılarının değiştirmiştir. Bunun yanında hobi bahçesi çalışması öncesinde öğrenciler çevreyi nesne veya yer olarak tanımlarken; hobi bahçesi uygulamasından sonra çevreyi canlı ve cansız çevrenin etkileşim kurduğu canlı bir alan olarak tanımlayabilmektedirler (Dyment & Bell, 2008; Louv, 2008). Öğrenciler, hobi bahçeleri sayesinde bitkilerin canlı olduklarının farkında olduklarını ve onları karşı daha duyarlı olduklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin böyle düşünmelerinde hobi bahçesine ekilen bir bitkinin gerekli olan azami koşullar sağlandıktan sonra zaman içerisinde büyüdüklerini ve belli bir zaman sonra ürün vermiş olduğunu gözlem yaparak öğrenmiş olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrenciler, hobi bahçesi uygulamasının fen bilimleri dersini sevmeyi sağladığı, öğrenilen bilgileri günlük hayatla ilişkilendirdiği, yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağladığı ve araştırma yapma alışkanlığı kazandırdığı için akademik başarının artacağını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu düşüncelerinde, hobi bahçesinde toprağın ve iklim koşullarına uygun sebze ve meyve yetiştirmek için detaylı bir araştırma yapmaları, teorik bilgilerin hobi bahçesinde doğrudan gözlem yaparak deneyim sayesinde uygulamasını görmüş olmalarının etkili olduğu söylenebilir. Hobi bahçesine katılan öğrencilerin derslerde sorumluluk aldığı, iletişim kurma becerisinin geliştiği, olaylara eleştirel baktığı ve araştırma karşı meraklı olduğu öğretmen tarafından gözlenmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin dile getirmiş oldukları hobi bahçelerinin akademik başarıyı artıracağı görüşünü destekleyen çalışmalara rastlamak mümkündür. Örneğin Felix, Dornbrack & Scheckle (2008) yapmış oldukları çalışmada ders dışı etkinlikler, öğrencilerin kapalı bir ortamda çıkarıp açık ve temiz bir havada sağladığı için öğrenme isteğini ve motivasyonu artırdığı için başarı üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Katılımcılar hobi bahçesi sayesinde çevreye karşı duyarlılıklarının arttığını ve çevreye daha çok önem verdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu düşüncelerinde hobi bahçesi oluşturduktan sonra günün belirli zamanlarını bahçede geçirmiş olmalarının ve bu alanda geçirdikleri zaman dilimi içerisinde bir insan gibi bitkilerin bakıma ihtiyacı olduklarının farkında oldukları anlamış olmalarının etkili olduğu söylenebilir. Hobi bahçesi oluşturan öğrencilerin çevreye karşı duyarlılıklarının arttığı, çevreye karşı olumlu tutuma sahip oldukları ve çevreyi temiz tutma gibi kazanımlara sahip oldukları görülmektedir. Bu konuda Brynjegard (2001) yapmış olduğu çalışmasında, okul bahçelerinin çocuklarda çevre bilincini artırdığı ve çocukların çevreyi temiz tuttukları sonucuna varmıştır. Bu çalışmada hobi bahçelerinin ortaokul öğrencilerinin çevreye karşı duyarlı olmalarını sağlamıştır. Yapılan birçok sınıf dışı etkinlikler (okul bahçeleri, botanik bahçeleri, milli parklar ve hayvanat bahçesi vb) farklı öğretim kademesindeki öğrencilerde çevre bilincini, çevre duyarlılığını ve çevre temizliği gibi konularda olumlu gelişmeler oluşturmuştur (Blair, 2009; Hazzard ve ark., 2011; Özyürek, 2001; Ürey, 2018).

Öğrenciler hobi bahçesi için; öncelikle okul bahçesinde uygun bir yerin olması gerektiğini, okul yöneticilerinin izin vermesi, öğretmenlerin ve öğrencilerin hobi bahçeleri hakkında olumlu tutuma sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bulgu, ortaokul öğrencilerinin hobi bahçesi için gerekli olan minimum koşulları öğrendiğini göstermektedir. Öğrenciler hobi bahçesi oluşturmadan önce yapmış oldukları plan kapsamında okul idaresinden izin alınması gerektiğini, bu projeleri öğretmenleri ile paylaşmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler hobi bahçesini oluşturmanın ve bu bahçede ürün almış olmaları onlara özgüven verdiğini, bundan sonraki aşamalarda kendi hobi bahçesini kuracaklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin kendi hobi bahçeleri kuracak olmaları, bahçeye zaman ayırmaları öğrencilerin daha çok çevre ile zaman geçirecek olması demektir.

Bu durum, öğrencilerin daha az televizyon izlemesine, cep telefonu veya tablet ile oyun oynamasını engelleyecek olması, çevre duyarlılığının artması gibi olumlu özelliklerin kazanmasına yol açacaktır. Son yıllarda yapılan araştırmalar, çocukların zamanlarının çoğunu kapalı mekânlarda, elektronik aletlerle geçirmesinin birçok fiziksel ve psikolojik rahatsızlığa (obezite, kaygı bozuklukları, depresyon, uyum sorunları, şiddet eğilimleri, disiplin problemleri vb.) neden olduğu saptanmıştır (Louv, 2008; Taylor, Kuo & Sullivan, 2001). Başka bir çalışmada ise ders dışı etkinlikler (Örneğin okul bahçesi programları) aracılığıyla doğa ile etkileşime geçen çocukların birçok fiziksel ve psikolojik sorunlar ile karşılaşmadıkları tespit edilmiştir (Wells, 2000).

KAYNAKLAR

- Altın, B. N. ve Demirtaş, S. (2009). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri, M.Safran (ed), *Sosyal bilgiler öğretimi* (507-541), Ankara: Pegem Akademi.
- Anderson, D., Lucas, K. B. & Ginns, I. S. (2003). Theoretical perspectives on learning in an informal setting. *Journal of Research in Science Teaching*, 40(2), 177-199.
- Balkan-Kıyıcı, F. ve Atabek-Yiğit, E. (2010). Science education beyond the classroom: A field trip to wind power plant. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 225-243.
- Bartosh, O., Tudor, M., Ferguson, L., & Taylor, C. (2006). Improving test scores through environmental education: Is it possible? *Applied Environmental Education and Communication*, 5(3), 161-169.
- Blair, D. (2009). The child in the garden: An evaluative review of the benefits of school gardening. *Journal of Environmental Education*, 40(2), 15-38.
- Braun, M., Buyer, R. and Randler, C. (2010). Cognitive and emotional evaluation of two educational outdoor programs dealing with non-native bird species. *International Journal of Environmental & Science Education*, 5(2), 151-158.
- Braund, M., & Reiss, M. (2006). Towards a more authentic science curriculum: The contribution of out-of-school learning. *International Journal of Science Education*, 28(12), 1373-1388.
- Brynjegard, S. (2001). *School gardens: Raising environmental awareness in children*. (Reproductions supplied by EDRS), Dominican University of California, USA.
- Bulut, Y. ve Göktuğ, T. H. (2006). Sağlık bulma yönünde çevresel bir etken olarak iyileştirme bahçeleri. *GOÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 23(2), 9-15.
- Byrd, R. K., Haque, M. T., Tai, L., McLellan, G. K., & Knight, E. J. (2007). Designing a children's water garden as an outdoor learning lab for environmental education. *Applied Environmental Education and Communication*, 6, 39-47.
- Cheskey, E. (1994, September/October). Habitat restoration: Changing the schoolyard changes behaviour. *FWTAO Newsletter*, 2-7.
- Chin, C. C. (2004). Museum experience-A research for science teacher education. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2, 63-90.
- Davidson, S. K., Passmore C., & Anderson D. (2010). Learning on zoo field trips: The interaction of the agendas and practices of students, teachers, and zoo educators. *International Journal of Science Education*, 94(1), 122-141.
- Duruhan, K. ve Demir, S. (2005). Resmi ve özel ilköğretim okullarındaki eğitici kol çalışmalarının amaçlarına ulaşma düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri (Kayseri ili örnekleme). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 175-185.
- Dyment, J. E. (2005). Green school grounds as sites for outdoor learning: Barriers and opportunities. *International Research in Geographical and Environmental Education* 14(1), 24-41.

- Dyment, J. E., & Bell, A. C. (2008). Grounds for health: The intersection of green school grounds and health-promoting schools. *Environmental Education Research*, 14(1), 77-90.
- Ernst, J., & Monroe, M. (2004). The effects of environment-based education on students' critical thinking skills and disposition toward critical thinking. *Environmental Education Research*, 10(4), 507-22.
- Felix, N., Dornbrack, J., & Scheckle, E. (2008). Parents, homework and socio- economic class: discourses of deficit and disadvantage in the "New South Africa. English teaching: *Practice and Critique*, 7, 99-112.
- Griffin, J. (2004). Research on students and museum: Looking more closely at the students in school groups. *Science Education*, 88(1), 59-70. 246.
- Hazzard, E. L., Moreno, E., Beall, D. B., & Zidenberg-Cherr, S. (2011). Best practices models for implementing, sustaining, and using instructional school gardens in California. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 43(5), 409-413.
- Louv, R. (2008). *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Chapel Hill, North Carolina: Algonquin Books.
- Malone, K., & Tranter, P. J. (2003). School grounds as sites for learning: Making the most of environmental opportunities. *Environmental Education Research*, 9(3), 283- 303.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2006). *Designing qualitative research* (4th Edition). USA: Sage Publications.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. S. Turan). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miller, M. A. (2005). *An exploration of children's gardens: Reported benefits, recommended elements, and preferred visitor autonomy*. Unpublished doctoral dissertation, The Ohio State University, Columbus, OH.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Fen bilimleri dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Basım Evi.
- Özyürek, M. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Robinson, C. W., & Zajicek, J. M. (2005). Growing minds: The effects of a one-year school garden program on six constructs of a life skills of elementary school children. *Hort Technology*, 15(3), 453-457.
- Sparrow, L. (2008). Real and relevant mathematics: Is it realistic in the classroom? *Australian Primary Mathematics Classroom*, 13(2), 4-8.
- Şimşek, A. (2011). *Sınıfta demokrasi*. A. Şimşek (Ed.). Özgürlükçü öğrenme (26-52), Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Taylor, A. F., Kuo, F., & Sullivan, W. C. (2001). Coping with add: The surprising connection to green play setting. *Environment and Behavior*, 33(1), 54-77.
- Ürey, M. (2018). Bahçe temelli öğrenme yaklaşımına yönelik eğilimler: Okul bahçesi uygulamaları örneği (2000-2015). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1054-1080.
- Wells, N. (2000). At home with nature: Effects of 'greenness' on children's cognitive functioning. *Environment and Behavior*, 32(6), 775-795.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık